

Materiālu dizaina speciālista profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – materiālu dizaina speciālists.
2. Profesijas kods – 3471 45.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
– materiālu dizaina speciālists ir speciālists, kurš izpilda daļu no dizainera pienākumiem un uzdevumiem izstrādājumu un objektu mākslinieciskās projektēšanas jomā; sadarbībā ar citiem speciālistiem projektē, plāno un izstrādā vizuāli, tehnoloģiski un funkcionāli pamatotus objektu projektus un izstrādājumu etalonus, piedalās etalonu sagatavošanā ieviešanai ražošanā. Materiālu dizaina speciālists veic darbu pie komersanta, izpildot izstrādājumu un objektu mākslinieciskās projektēšanas, izgatavošanas un konsultēšanas funkcijas.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja realizēt estētiski un mākslinieciski vērtīgu dizaina objektu un etalonu izgatavošanu, izmantojot atbilstošas tehnoloģijas.
2. Spēja veikt darba uzdevuma profesionālo analīzi, informācijas apstrādi un darba uzdevuma formulējuma precizēšanu un saskaņošanu starp pasūtītāja prasībām un konkrētas realizēšanas tehnoloģijas iespējam.
3. Spēja izprast nozares projektu īstenošanas ietekmi uz apkārtējo vidi un mērķauditoriju.
4. Spēja izvēlēties un pielietot uzdevumam atbilstošus materiālus un to apstrādes tehnoloģijas.

5. Spēja plānot darba uzdevumus, ievērojot pasūtītāja prasības.
6. Spēja piedalīties lēmumu pieņemšanā.
7. Spēja risināt projekta problēmsituācijas un sniegt nepieciešamo risinājumu.
8. Spēja organizēt savu darba vietu.
9. Spēja apkopot informāciju par realizējamo dizaina objektu vai izstrādājumu etalona ieceres risinājuma veidiem un paņēmieniem.
10. Spēja izstrādāt objekta vai izstrādājuma dizaina projektu.
11. Spēja noteikt un pielietot atbilstošu kompozicionālo risinājumu, tonālo risinājumu, tektonisko risinājumu, stilistisko risinājumu objekta vai izstrādājuma etalona dizaina veidošanai.
12. Spēja sastādīt orientējošu projekta izmaksu tāmi, izpildes plānu.
13. Spēja analizēt projekta realizācijas gaitu, kritiskos punktus un apkopot rezultātus.
14. Spēja izprast vides un dizaina vērtības estētiskā, etniskā un kultūrvēsturiskā kontekstā.
15. Spēja prezentēt dizaina projektu un etalonu.
16. Spēja veikt projekta realizācijas autoruzraudzību.
17. Spēja sadarboties ar citu profesiju speciālistiem.
18. Spēja patstāvīgi pilnveidot profesionalitāti, sekojot līdzi jaunākajām aktualitātēm un tendencēm nozares izstrādājumu dizainā un radniecīgajās jomās.
19. Spēja ievērot darba aizsardzības normatīvos aktus un vides aizsardzības prasības.
20. Spēja veikt darbu individuāli, sadarboties komandā vai grupā.
21. Spēja plānot un organizēt izpildāmos darbus un noteikt to prioritātes.

22. Spēja lietot informācijas meklēšanas un atlases līdzekļus.
23. Spēja pārliecināt citus un argumentēt savu viedokli, risināt darba gaitā konfliktsituācijas.
24. Spēja ievērot profesionālos un vispārīgos ētikas principus.
25. Spēja sazināties valsts valodā un vienā svešvalodā.
26. Spēja sistemātiski pilnveidot profesionalitāti.
27. Spēja izprast dizaina likumsakarīgo nozīmi tirgus ekonomikā.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Izprast savstarpēji saistīto darba procesu izpildes secību un to racionālo organizāciju.
2. Pārzināt mākslas valodas pamatus un prast izmantot un pielietot tos projektēšanas procesā.
3. Lietot ar nozari saistīto dokumentāciju un terminoloģiju.
4. Pārzināt attiecīgās nozares izstrādājumu izgatavošanas materiālu daudzveidību un orientēties to pielietojumā un tehnoloģiskās apstrādes atšķirībās.
5. Pārzināt izstrādājumu izgatavošanas tehnoloģiskās iespējas nozarē.
6. Saskaņot izstrādājumu estētisko un funkcionālo risinājumu.
7. Ievērot ergonomikas likumsakarības.
8. Ievērot formu tektonikas likumsakarības.
9. Izprast proporciju nozīmi izstrādājumu dizaina veidošanā.
10. Izprast vispārējos dizaina attīstības virzienus, vēstures stilus.
11. Prast pielietot nozares tehnoloģiskās iekārtas un instrumentus.
12. Prast pielietot atbilstošos palīgmateriālus.

13. Pārzināt mākslas valodas pamatus un prast izmantot un piemērot tos projektēšanas procesā.

14. Pielietot nozares tehniskos standartus.

15. Lietot nozares estētiskos standartus.

16. Saudzēt apkārtējo vidi.

17. Lietot nozares terminoloģiju.

18. Lietot pieejamos profesionālās informācijas avotus.

19. Veikt darba uzdevuma profesionālo analīzi, darba uzdevuma formulējuma precizēšanu un saskaņošanu starp pasūtītāja prasībām un konkrētas realizēšanas tehnoloģijas iespējam.

20. Lietot laikmetīgas un tradicionālas izstrādājumu dizaina etalona izgatavošanas tehnoloģijas.

21. Prast prezentēt projekta materiālus tradicionālās tehnikās, kā arī mūsdienu tehnoloģijās un komentēt tos ieinteresētajai auditorijai.

22. Izstrādāt projekta tāmi.

23. Plānot projekta realizācijas laiku.

24. Veikt darbu individuāli.

25. Sadarboties un strādāt grupā dizaina projekta realizācijas gaitā.

26. Rast radošus, netradicionālus risinājumus.

27. Organizēt, vadīt, kontrolēt savus izpildāmos darbus.

28. Lietot informācijas meklēšanas un atlases līdzekļus.

29. Pārliecināt citus un argumentēt savu viedokli.

30. Analizēt un pilnveidot sava darba rezultātu.

31. Ievērot profesionālos un vispārīgos ētikas principus.

32. Ievērot darba aizsardzības un higiēnas prasības.
33. Sazināties ar partneriem valsts valodā un vienā svešvalodā.
34. Sekot jaunākajām aktualitātēm un tendencēm materiālu dizainā.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

- 1.1. ekonomikas pamati;
- 1.2. vizuālās saziņas līdzekļi;
- 1.3. krāsu psiholoģija;
- 1.4. darba tiesiskās attiecības;
- 1.5. autortiesības;
- 1.6. saskarsmes psiholoģija.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. virtuālās modelēšanas un maketēšanas tehnoloģijas (datortehnoloģijas);
- 2.2. projektu funkcionālā analīze;
- 2.3. vide un arhitektūras pamati;
- 2.4. kultūrvēstures likumsakarības;
- 2.5. dizaina vēsture;
- 2.6. profesionālā terminoloģija svešvalodā;
- 2.7. izmaksu tāmju veidošanas principi;
- 2.8. komercdarbības pamati;
- 2.9. darba aizsardzība;
- 2.10. vides aizsardzība.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. mākslas vēsture;
- 3.2. ergonomika;
- 3.3. stilu analīze;
- 3.4. projektēšana;
- 3.5. 2 D, 3 D kompozīcija;
- 3.6. krāsu teorijas pamati un koloristika;
- 3.7. formu maketēšana;
- 3.8. tektonika;

- 3.9. zīmēšana(konstruktīvā, tonālā);
- 3.10. skicēšana;
- 3.11. gleznošana;
- 3.12. lietišķā informātika;
- 3.13. materiālu apstrādes tehnoloģijas;
- 3.14. laikmetīgā dizaina tendences un aktualitātes;
- 3.15. valsts valoda;
- 3.16. viena svešvaloda profesionālās saziņas līmenī;
- 3.17. pirmā palīdzība.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Materiālu dizaina objekta māksliniecisko projektēšanas uzsākšana	1.1. iepazīties ar darba uzdevumu un pasūtītāja prasībām; 1.2. novērtēt izstrādājamā parauga funkcionālās un ergonomiskās īpatnības; 1.3. apzināt informācijas avotus par līdzīgu dizaina objektu piedāvājumu tirgū; 1.4. iegūt informāciju par ar konkrēta dizaina objekta izgatavošanu saistītiem standartiem, normām un tehnoloģiskiem ierobežojumiem; 1.5. ievērot autortiesību normas; 1.6. ievērot profesionālās ētikas normas; 1.7. pielietot un ievērot Latvijas Republikas likumus, normatīvos aktus, noteikumus un citus reglamentējošos dokumentus.
2. Informācijas par realizējamo dizaina objektu apkopošana	2.1. novērtēt darba raksturu un apjomu, apzināt darba specifiku un citas prasības; 2.2. noteikt izstrādājuma stilistiku; 2.3. iegūt informāciju par izstrādājuma tehnoloģiskā risinājuma veidiem, materiāliem un paņēmieniem; 2.4. analizēt paraugu un analoģu estētiskās vērtības pazīmes: <ul style="list-style-type: none"> • kompozicionālo risinājumu; • tonālo risinājumu; • koloristisko risinājumu; • stilistisko risinājumu; • tehnisko risinājumu;

	<p>2.5. apzināt dizaina objekta izgatavošanai nepieciešamos darba rīkus, tehnoloģijas un materiālus;</p> <p>2.6. sastādīt orientējošu dizaina objekta izgatavošanas izmaksu tāmi;</p> <p>2.7. sniegt klientiem informāciju par dizaina objekta veidošanas iespējām;</p> <p>2.8. analizēt dizaina objekta realizācijas gaitu un apkopot rezultātus.</p>
<p>3. Izgatavot dizaina objekta etalonu</p>	<p>3.1. izstrādāt izgatavojamā dizaina objekta piedāvājuma skices</p> <p>3.2. paredzēt mērķauditorijai un patērēšanas kvalitātēm atbilstošus priekšnoteikumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuālā forma un estētiskās kvalitātes, • ergonomika, • funkcionālais komforts; <p>3.3. piedalīties konceptuālā risinājuma saskaņošanā</p> <p>3.4. ar pasūtītāju; saskaņot dizaina objekta izgatavošanas tehnoloģiskās iespējas ar ražotāju;</p> <p>3.5. Izgatavot dizaina objektu paraugus, paredzot:</p> <p>a) kompozicionālā risinājumā</p> <ul style="list-style-type: none"> • formu saskaņošanu, • elementu proporciju un ritmu pamatojumu, • formas un dekora vienotību <p>b) stilistiskā risinājumā</p> <ul style="list-style-type: none"> • noteikt objekta stilistiskās iezīmes, atbilstoši paredzētajai funkcijai un lietošanas videi, • stilistiski saskaņot formu un dekoru <p>c) tehnoloģiskajā risinājumā</p> <ul style="list-style-type: none"> • ņemt vērā iecerētās tehnoloģijas ierobežojumus un priekšrocības, • ņemt vērā paredzēto materiālu atbilstību un specifiku. <p>3.6. saskaņot izstrādāto objektu ar pasūtītāju (klientu, darba devēju).</p>
<p>4. Projekta prezentācijas/ projekta prezentācijas daļas</p>	<p>4.1. piedalīties prezentācijas mērķu un uzdevumu noteikšanā, sagatavot prezentācijas materiālus, izvēlēties un saskaņot prezentācijas veidu;</p>

sagatavošana	4.2. prezentēt konceptuālā risinājuma modeli savas kompetences līmenī.
5. Projekta realizācijas autoruzraudzības veikšana	5.1. kontrolējot estētiskās vērtības prioritāti, veikt nepieciešamo autoruzraudzības un konsultēšanas darbu tehniskās dokumentācijas izstrādes procesā; 5.2 kontrolēt rūpnieciski ražotu izstrādājumu estētiskās vērtības kritēriju ievērošanu. 5.3. uzraudzīt realizācijas atbilstību projekta koncepcijai, estētiskajām un tehniskajām kvalitātēm, izpildes termiņiem
6. Profesionālās kvalifikācijas pilnveidošana	6.1. sekot jaunākajām aktualitātēm un tendencēm keramikas dizainā 6.2. apzināt un pilnveidot sadarbības iespējas ar citu profesiju speciālistiem
7. Darba aizsardzības noteikumu ievērošana	7.1. ievērot darba vietai piemērotus ugunsdrošības noteikumus 7.2. ievērot darba vietai un darba iekārtām piemērotus tehnikas lietošanas drošības noteikumus 7.3. ievērot darba vietai un darba iekārtām piemērotu darbinieka veselības un drošības režīmu.

Materiālu dizaina speciālista profesijas standarta izstrādes darba grupa:

Dace Blūma –	Valmieras mākslas vidusskolas direktora vietniece mācību darbā Latvijas dizaineru savienības biedre, Latvijas Mākslinieku savienības biedre
Inese Pētersone –	Dizaina informācijas centra izglītības programmu vadītāja
Mihails Kopeikins –	Latvijas Dizaineru savienības valdes loceklis
Baiba Keiša –	SIA “ Ticiāns” kreatīvā direktore
Lilīta Līdaka –	Rīgas Dizaina un mākslas skolas Tekstilizstrādājumu nodaļas vadītāja.

Konsultanti:

Alvis Līdaks –	Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolas direktors
----------------	--

Materiālu dizaina speciālista profesijas standarta eksperti:

Anita Grase –	Latvijas Dizaineru savienības priekšsēdētāja
Uldis Lielpēters –	Latvijas Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietas

Mārtiņš Heimrāts –	izpildītājs
Guntis Strazds –	Latvijas Mākslinieku savienības priekšsēdētājs
Jānis Mārciņš –	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācijas priekšsēdētājs
	Latvijas Kokapstrādes uzņēmumu asociācijas priekšsēdētājs